

บทที่ 3

ระบบการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองอุทัยธานี

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาถึง ลักษณะของการรวมตัวกันขึ้น เป็นกลุ่มทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาล และจะได้วิเคราะห์ถึงปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของสมาชิกในกลุ่มทางการเมืองดังกล่าว ตลอดจนผลกระทบจากความขัดแย้งครั้งใหม่ต่อการเมืองการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลของเทศบาลเมืองอุทัยธานี ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทนำ ดังนั้นก่อนที่ผู้วิจัยจะได้ศึกษาในรายละเอียดของการเข้ามารวมตัวกันของสมาชิกกลุ่มภายใต้ชื่อ "กลุ่มวุฒิไกร-รังษี" นั้น ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเทศบาลเมืองอุทัยธานีพอสังเขป และเหตุการณ์ทั่วไปที่มีความสำคัญต่อการเข้ามารวมตัวกันของ "กลุ่มวุฒิไกร-รังษี" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองอุทัยธานีเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2523 อันอาจถือได้ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาเทศบาลขณะนั้น ได้เป็นรากฐานของการนำสู่การก่อตั้ง "กลุ่มวุฒิไกร-รังษี" ขึ้น ในการเลือกตั้งสมัยต่อมา

ประวัติความเป็นมาของเทศบาลเมืองอุทัยธานีพอสังเขป

เทศบาลเมืองอุทัยธานี จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พุทธศักราช 2478 ซึ่งตราขึ้นเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2478 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478¹ เป็นต้นมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ได้มีการขยายเขตเทศบาลเพิ่มเติมออกไป ตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. 2512 ตาขึ้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2512 และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2512² ตั้งนั้นปัจจุบันเทศบาลเมืองอุทัยธานีจึงมี

¹ ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 52, หน้า 1768-1772.

² ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 86, ตอนที่ 117, หน้า 1083-1089.

เนื้อที่ทั้งหมด 8.2 ตารางกิโลเมตร³

เทศบาลเมืองอุทัยธานี ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ระยะทางประมาณ 220 กิโลเมตร ไม่มีเส้นทางรถไฟผ่านจังหวัด

ทางทิศเหนือติดต่อกับตำบลสะแกกรัง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสะแกกรัง ห่างจากแม่น้ำสะแกกรัง 40 เมตร ทิศใต้ติดต่อกับทางแยกถนนสายอุทัยธานี อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท และทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลน้ำซึมและตำบลดอนขวาง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ลักษณะเขตพื้นที่ เป็นเนินเขาจากทิศตะวันตกเฉียงลาดไปทางทิศตะวันออก มีพื้นที่ประกอบการเกษตรกรรมจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นบ้านเรือนที่พักอาศัย และพื้นที่ว่างเปล่าที่เจ้าของยังไม่ได้ทำประโยชน์ ไม่ปรากฏทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่ ภูมิอากาศมีลักษณะไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด

ลักษณะประชากร ตามสถิติเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2533 มีจำนวนประชากร ชาย 9,311 คน หญิง 9,705 คน รวมทั้งสิ้น 19,016 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด เป็นผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 11,952 คน เป็นชาย 5,598 คน และหญิง 6,354 คน⁴ ราษฎรในท้องที่เขตเทศบาลนั้น ประกอบอาชีพต่าง ๆ แยกได้ดังนี้⁵

การเกษตรกรรม ร้อยละ 24.5

การพาณิชย์กรรม ร้อยละ 40.3

การอุตสาหกรรม ร้อยละ 4.6

การนับถือศาสนา ส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ จำนวนร้อยละ 85.5 นอกจากนั้นเป็นผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ จำนวนร้อยละ 1.5 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 13⁶

³ กรมการปกครอง, ประวัติเทศบาลและเมืองพัทยา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2525), หน้า 1233

⁴ ฝ่ายทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เทศบาลเมืองอุทัยธานี. "สถิติจำนวนประชากร ประจำเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2533". (เอกสารอัดสำเนา)

⁵ กรมการปกครอง, ประวัติเทศบาลและเมืองพัทยา, หน้า 1234.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1236.

เทศบาลเมืองอุทัยธานี เป็นเทศบาลหนึ่งที่ตั้งขึ้นด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงหรือการยกฐานะจากสุขาภิบาลเมืองอุทัยธานีเดิม ขึ้นเป็นเทศบาลในปี พ.ศ. 2478 ซึ่งทำพร้อม ๆ กันทั่วประเทศรวม 35 เทศบาลด้วยกัน จึงนับได้ว่าเป็นเทศบาลในยุคเริ่มแรกของการนำเอารูปแบบการปกครองท้องถิ่นระบบเทศบาลเข้ามาใช้ในประเทศไทย ช่วงระยะเวลา 20 ปี กล่าวคือ ระหว่าง พ.ศ. 2476-2496 นั้น เทศบาลที่มีอยู่ในประเทศรวมทั้งสิ้น 117 เทศบาล กลับปรากฏว่าต่างก็ประสบกับปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้น ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความสนใจในวิถีการของระบบเทศบาล รัฐบาลแต่ละชุดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว จึงมีมาตรการในการแก้ไขอุปสรรคและปัญหา เพื่อให้เทศบาลพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลถึง 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 เป็นพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2486 และเป็นพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งยังคงเป็นกฎหมายที่มีบังคับใช้จนถึงทุกวันนี้

ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เทศบาลเมืองอุทัยธานีมีฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกอบไปด้วยสภาเทศบาลที่มีสมาชิกสิบแปดคน และคณะเทศมนตรี ซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรี กับเทศมนตรีอื่นอีกสองคน⁷ นับตั้งแต่ก่อตั้งเทศบาลเมืองอุทัยธานีขึ้น ในปี พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีนายกเทศมนตรีที่มาจากการแต่งตั้งและการเลือกตั้ง รวมทั้งสิ้น 17 ท่าน ขณะที่จัดตั้งเป็นคณะเทศมนตรี รวมทั้งสิ้น 26 ชุด (ตารางที่ 3.1) สำหรับสมาชิกสภาเทศบาลชุดปัจจุบัน จะสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งลง ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2533 นี้ และจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลใหม่ โดยกระทรวงมหาดไทย ประกาศให้มีการเลือกตั้งขึ้น ในวันที่ 23 กันยายน 2533⁸

ตารางที่ 3.1 รายชื่อและระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของนายกเทศมนตรี

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล	ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายสร้าง โรจน์ศิริ	พ.ศ. 2478	
2	นายโถม สุพรรณ	พ.ศ. 2481	สมัยที่ 1

⁷ มาตรา 10 และมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476.

⁸ หนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท 0403/ว 260 19 ก.พ. 2533 เรื่อง "กำหนดวันรับสมัครและวันเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาจังหวัด". (เอกสารอัดสำเนา)

3	พระยาอาณาจักรบริบาล		พ.ศ. 2482	
4	นายสันติ	อ. วัฒนวิทยกิจ	พ.ศ. 2483-2488	สมัยที่ 1
5	นายโถม	สุพรรณ	พ.ศ. 2488-2489	สมัยที่ 2
6	นายดำรงค์	โพธิพิทักษ์	พ.ศ. 2489-2490	
7	พระยาวิบุรณวิศิษฐาภรณ์		พ.ศ. 2490-2492	
8	นายสันติ	อ. วัฒนวิทยกิจ	พ.ศ. 2492-2495	สมัยที่ 2
9	นายบุญรอด	โชตะมังสะ	พ.ศ. 2495	
10	นายทวย	เศรษฐพานิช	พ.ศ. 2495-2499	
11	นายเย็น	จันทร์แสง	พ.ศ. 2499-2501	
12	นายสันติ	อ. วัฒนวิทยกิจ	พ.ศ. 2501-2506	สมัยที่ 3
13	นายควร	พรพิบูลย์	พ.ศ. 2506-2511	
14	นายสวัสดิ์	पालวัฒน์ไชย	พ.ศ. 2511-2512	
15	ร.ต.อ. บุญช่วย	ทาสุนทร	พ.ศ. 2512-2512	แต่งตั้ง
16	นายประพจน์	นิวพัฒน์กุล	พ.ศ. 2512-2515	สมัยที่ 1
17	นายประพจน์	นิวพัฒน์กุล	พ.ศ. 2515-2517	สมัยที่ 2
18	นายองอาจ	สุตะเขตต์	พ.ศ. 2517-2523	สมัยที่ 1
19	นายองอาจ	สุตะเขตต์	พ.ศ. 2523-2527	สมัยที่ 2
20	นายปรีชา	ศิริวรินทร์	พ.ศ. 2527-2528	แต่งตั้ง
21	นายวุฒิไกร	เหลืองบริบูรณ์	พ.ศ. 2528	สมัยที่ 1
22	นายวุฒิไกร	เหลืองบริบูรณ์	พ.ศ. 2528-2532	สมัยที่ 2
23	เรือตรีสุนทร	สันตยานนท์	พ.ศ. 2532	แต่งตั้ง
24	นายวุฒิไกร	เหลืองบริบูรณ์	พ.ศ. 2532-2533	สมัยที่ 3
25	เรือตรีสุนทร	สันตยานนท์	พ.ศ. 2533	แต่งตั้ง
26	นายรังษี	อุทยานนท์	พ.ศ. 2533-ปัจจุบัน	

ที่มา สำนักงานปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 3.2 รายชื่อและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งของเทศมนตรี

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุล	ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง	หมายเหตุ	
1	นายเย็น	จันทรแสง	พ.ศ. 2495-2499	
	นายสอาด	อนันตวงษ์		
2	นายสอาด	อนันตวงษ์	พ.ศ. 2499-2501	
	นายพิศวง	นิระ		
3	ขุนรัตนากิสน์		พ.ศ. 2501-2502	
	นายกลุ่ม	กล้าวิทยกิจ		
4	นายหวล	รัต โนทัย	พ.ศ. 2502-2506	
	นายสมบูรณ์	กิจสุวรรณ		
5	นายเย็น	จันทรแสง	พ.ศ. 2506-2511	
	นายเชิดศักดิ์	จุลภาค		
6	นายประพจน์	พิ้วพัฒนกุล	พ.ศ. 2511-2512	
	นายอำนาจ	รัตนวราหะ		
7	นายนิพน	สิทธิพล	พ.ศ. 2512	แต่งตั้ง
	ร.ต.มานพ	พรเรืองวงศ์		
8	นายอำนาจ	รัตนวราหะ	พ.ศ. 2512-2515	
	นายประสงค์	พลอินทร์		
9	นายอำนาจ	รัตนวราหะ	พ.ศ. 2515-2517	
	นายฉัตร	รักสิทธิ์		
10	นายอำนาจ	รัตนวราหะ	พ.ศ. 2517-2520	
	นายปัญญา	पालวัฒนวิไชย		
11	นายอำนาจ	ภูหิรัญ	พ.ศ. 2520-2523	
	นายสมบูรณ์	กิจสุวรรณ		
12	นายปราสาร	คุณกำจร	พ.ศ. 2523-2527	
	นายวิรัชศักดิ์	สวนศิลป์พงศ์		
13	นายปราสาร	คุณกำจร	พ.ศ. 2527	
	นายอุทอง	วัฒนวิทยกิจ		

14	พ.ต.อ. เชวง ร.อ. จำลอง	ศรีทอง โอฬาร	พ.ศ. 2527-2528	แต่งตั้ง
15	นายจำรัส นายจำรัส	บางสมบุญ อินอ่อน	พ.ศ. 2528	
16	นายรังษี นายเฉลิมชัย	อุทยานันท์ พัฒนาภรณ์	พ.ศ. 2528-2532	
17	พ.ต.อ. ธนศักดิ์ นายสาธิต	สุนทรวิภาต บำเพ็ญ	พ.ศ. 2532-2533	แต่งตั้ง
18	นายรังษี นายจำรัส	อุทยานันท์ บางสมบุญ	พ.ศ. 2533	
19	พ.ต.อ. สุรพล นายสาธิต	สังขกร บำเพ็ญ	พ.ศ. 2533	แต่งตั้ง
20	นายจำรัส นายณรงค์	บางสมบุญ ด่านพานิช	พ.ศ. 2533-ปัจจุบัน	

ที่มา สำนักงานปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 3.3 รายชื่อและระยะเวลาการดำรงตำแหน่งประธานสภาและรองประธานสภาเทศบาล

ลำดับที่	ชื่อ-ชื่อสกุลประธานสภา	ชื่อ-ชื่อสกุลรองประธานสภา	ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง
1	นายกำพล พรนิบูลย์	นายพิศวง นิระ	พ.ศ. 2522-2523
2	นายทวายเป็น เศรษฐพานิช	นายประสงค์ พลอินทร์	พ.ศ. 2523-2525
3	นายทวายเป็น เศรษฐพานิช	นายพิศวง นิระ	พ.ศ. 2525-2527
4	นายทวายเป็น เศรษฐพานิช	นายจำรัส บางสมบุญ	พ.ศ. 2527-2528
5	นายวิรัตศักดิ์ ส่วนศิลป์พงศ์	นายเฉลิมชัย พัฒนาภรณ์	พ.ศ. 2528
6	นายถวัลย์ วัฒนโฆส	นายวิเชียร วิทวัสการเวช	พ.ศ. 2528-2529
7	นายจำนง บางสมบุญ	นายวิเชียร สุระดม	พ.ศ. 2529-2530
8	นายถวัลย์ วัฒนโฆส	นายวิเชียร สุระดม	พ.ศ. 2530-2531
9	นายณรงค์ ด่านพานิช	นายนรินทร์ วัฒนโฆส	พ.ศ. 2531-2532

10	นายจำรัส บางสมบูรณ์	นายลำเวียง จรบบุรี	พ.ศ. 2532-2533
11	นายจำนง บางสมบูรณ์	นายวิเชียร สุระดม	พ.ศ. 2533

ที่มา สำนักงานปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

เหตุการณ์ทั่วไปก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2528

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ของเทศบาลเมืองอุทัยธานี ก็เหมือนกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลอื่นโดยทั่วไป การให้ความสนใจต่อการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนยังมีอยู่น้อย เป็นเพราะความรู้ความเข้าใจที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นการใช้เงินหรืออามิสสินจ้างซื้อคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง จึงยังคงมีบทบาทอยู่ไม่น้อยในการเลือกตั้งแต่ละครั้งที่ผ่าน ๆ มา แต่อย่างไรก็ตามเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีการแข่งขันกันพอสมควรระหว่างผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ที่จะให้ตนเองและพรรคพวกของตนได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลให้มากที่สุด เพื่อจัดตั้งคณะผู้บริหารงานของเทศบาลต่อไป

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลเมืองอุทัยธานี เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2523 นั้น มีกลุ่มทางการเมืองที่ส่งสมาชิกสมัครเข้ารับการเลือกตั้งรวม 3 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มสมุห์อ้อจ กลุ่มเสียงใหม่ และกลุ่มที่พัฒนา ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ต่างก็เป็นสมาชิกจากกลุ่มทางการเมืองทั้งสามดังกล่าว ดังนี้

กลุ่มสมุห์อ้อจ สมาชิกของกลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้ง 12 ท่าน คือ^๑

1.	นายอ้อจ	สุตะเขตร์	เป็นข้าราชการบ้านนาและเป็นหัวหน้าของกลุ่ม
2.	นายทวายน	เศรษฐพานิช	มีอาชีพเป็นทนายความ
3.	นายอำนวย	รัตนวราหะ	มีอาชีพค้าขาย
4.	นางอู่ทอง	วัฒนวิทยกิจ	มีอาชีพค้าขาย

^๑สำนักงานปลัดเทศบาลเมืองอุทัยธานี, "ทะเบียนสมาชิกสภาเทศบาล ประจำปี พ.ศ. 2523-2527 ของเทศบาลเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี". (เอกสารอัดสำเนา)

5.	นายกำพล	พรพิบูลย์	มีอาชีพค้าขาย
6.	นายประสาร	คุณกำจร	เป็นข้าราชการบำนาญ
7.	นายวิรัตน์	สวนศิลป์พงศ์	มีอาชีพเป็นทนายความ
8.	นายจำรัส	บางสมบูรณ์	เป็นข้าราชการบำนาญ
9.	นายประสงค์	พลอินทร์	มีอาชีพค้าขาย
10.	นายจำรัส	อินอ่อน	เป็นข้าราชการบำนาญ
11.	นายพิศวง	นิระ	มีอาชีพเป็นนักธุรกิจ

กลุ่มเสียงใหม่ สมาชิกของกลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้ง 6 ท่าน คือ ¹⁰

12.	นายวุฒิไกร	เหลืองบริบูรณ์	มีอาชีพค้าขายและนักธุรกิจ เป็นหัวหน้ากลุ่ม
13.	นายเฉลิมชัย	พัฒนาภรณ์	มีอาชีพเป็นทนายความ
14.	นายเกษม	พรพิบูลย์	มีอาชีพค้าขาย
15.	นายถวัลย์	วัฒน์เภาส	มีอาชีพค้าขาย
16.	นายวิเชียร	วิทวัสการเวช	มีอาชีพค้าขาย
17.	นายจำลอง	บางสมบูรณ์	มีอาชีพเป็นทนายความ (ถึงแก่กรรมเมื่อ 20 พ.ค. 2526)

กลุ่มที่สาม ใช้ชื่อกลุ่มว่า ทีมพัฒนา ซึ่งหัวหน้าทีมได้รับการเลือกตั้งเพียงคนเดียว คือ ¹¹

18.	นายประจักษ์	พั่วพัฒนกุล	มีอาชีพค้าขาย

เนื่องจาก สมาชิกสภาเทศบาลสังกัดกลุ่มเสียงใหม่ ท่านหนึ่ง คือ นายจำลอง บางสมบูรณ์ ถึงแก่กรรมลง จึงมีการเลือกตั้งซ่อมเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2526 ผลปรากฏว่า นางบังอร พงษ์สวัสดิ์ สังกัดอิสระ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลแทนตำแหน่งที่ว่าง

ผลจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2523 นั้น กลุ่มสมุห์อาจ เป็นฝ่ายชนะ การเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงข้างมากในสภาเทศบาล และทำการจัดตั้งคณะเทศมนตรีขึ้นบริหาร

¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

กิจการของเทศบาล โดยมีนายองอาจ สุตะเชษฐ์ หัวหน้ากลุ่ม ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี เป็นสมัชชที่สอง นายประสาร คุณกำจร และนายวิรัชศักดิ์ สวนศิลป์พงศ์ ดำรงตำแหน่งเทศมนตรี นายทวาย เศรษฐพานิช ดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาล คณะเทศมนตรีชุดนี้บริหารงานของเทศบาล ท่ามกลางปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวคราวเกี่ยวกับความไม่พึงพอใจของสมาชิกสภาเทศบาลทั้งที่เป็นสมาชิกกลุ่มสมุห์อาจเอง และสมาชิกของกลุ่มเสียงใหม่ แต่ก็สามารถประคับประคองอยู่ได้จนกระทั่งใกล้จะสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่ง ในปี พ.ศ. 2527 สถานการณ์และปัญหาความขัดแย้งที่สะสมกันมาเป็นเวลายาวนานก็ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัด มีการเปลี่ยนแปลงคณะเทศมนตรีซึ่งมีผลกระทบต่อความควบคุมคณะเสียงของกลุ่มสมุห์อาจที่เคยเป็นฝ่ายที่มีเสียงข้างมากอยู่ในสภาเทศบาล

บุคคลที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานการณ์การเมืองของท้องถิ่นเทศบาลเมืองอุทัยธานีในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ก็คือ นายวิรัชศักดิ์ สวนศิลป์พงศ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเทศมนตรี อยู่ในคณะเทศมนตรีขณะนั้นนั่นเอง กรณีความขัดแย้งระหว่างนายองอาจฯ และนายวิรัชศักดิ์ฯ ในเรื่องต่าง ๆ กลายเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงของขุมอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นจากกลุ่มบุคคลผู้ที่เคยคลุกคลีคร่ำหวอดกับเทศบาลมาเป็นระยะเวลา ยาวนาน ไปสู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่เป็นพ่อค้า นักธุรกิจ มีเชื้อสายมาจากคนจีน และนำไปสู่การรวบรวมสมาชิกขึ้นเป็นกลุ่มทางการเมืองเตรียมพร้อมสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นมาอย่างไม่เป็นทางการตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และกลุ่มทางการเมืองดังกล่าวนี้เอง ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการเมืองการบริหารเทศบาลเมืองอุทัยธานีในระยะเวลาต่อมา และผู้ที่มีบทบาทต่อแนวความคิดนี้ก็คือ นายวิรัชศักดิ์ฯ โดยมีนายวุฒิไกร เหลืองบริบูรณ์ เป็นผู้ประสานงานอย่างใกล้ชิด

ความขัดแย้งระหว่าง นายองอาจฯ กับนายวิรัชศักดิ์ฯ นั้น อาจวิเคราะห์ได้ว่า เนื่องมาจากความพยายามของ นายองอาจฯ ที่จะลดบทบาททางการเมืองของ นายวิรัชศักดิ์ฯ ให้ต่ำลง เพราะขณะนั้นนายวิรัชศักดิ์ฯ ในฐานะเทศมนตรีได้สร้างสมอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นที่ยอมรับของบรรดาสมาชิกสภาเทศบาลจำนวนมาก ความพยายามลดบทบาททางการเมืองที่พอจะหยิบยกมาเป็นตัวอย่าง คือ

1) กรณีเกี่ยวกับ ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการจัดการในตลาดสดเทศบาล ซึ่งขณะนั้นค่อนข้างไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย พ่อค้าแม่ค้าวางสินค้านำขายเร่แผงลอยเกะกะกีดขวางทางจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาเช้าและเย็น ซึ่งเป็นเวลาที่ประชาชนจะออกมาจับจ่ายตลาดกัน ในเรื่องดังกล่าว นายวิรัชศักดิ์ฯ ได้เข้าไปดำเนินการเพื่อจัดการย้ายขายเร่แผงลอย

ให้จำหน่ายสินค้าในบริเวณที่ทางเทศบาลกำหนด ซึ่งเป็นการสร้างความไม่พึงพอใจแก่กลุ่มพ่อค้าและแม่ค้าเป็นอย่างมาก และมีการร้องเรียนไปยังนายองอาจฯ ส่วนนายองอาจฯ ให้เหตุผลว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่กลุ่มของตน และอาจทำให้ฐานคะแนนเสียงตกต่ำลง เพราะขณะนั้นใกล้จะถึงกำหนด ครบวาระการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล จึงยินยอมให้กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าวางสินค้าหาบเร่แผงลอยตามเดิม¹² ลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการทำให้นายวิรัตน์ฯ สูญเสียความนิยมลงไปมาก โดยที่เบื้องหลังของการจัดการตลาดสดเทศบาลดังกล่าวนี้ นายวิรัตน์ฯ ยืนยันว่านายองอาจฯ ได้ขอร้องให้ตนเข้าไปจัดการกับกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าตามที่ตนได้ดำเนินการไป¹³

2) มาตรการอีกประการหนึ่งที่นายองอาจฯ นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการลดบทบาททางการเมืองของนายวิรัตน์ฯ ก็คือ การอ้างว่า นายวิรัตน์ฯ ซึ่งมีอาชีพเป็นทนายความอยู่ด้วยนั้น เป็นสมาชิกของสภาทนายความ และตามกฎหมายระเบียบของสภาทนายความนั้น ห้ามมิให้ไปดำรงตำแหน่งในฐานะผู้บริหารกิจการทางการเมือง¹⁴ ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ข้ออ้างดังกล่าวไม่มีผลที่แท้จริง

ในที่สุด นายวิรัตน์ฯ ได้ลาออกจากการเป็นเทศมนตรีเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2527 โดยมีนางอุ้มทอง วัฒนวิทย์กิจ ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งแทน เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2527 เมื่อพิจารณากันอย่างผิวเผินแล้ว อาจเห็นได้ว่านายองอาจฯ เป็นผู้ที่กำลังได้เปรียบเพราะสามารถลดบทบาททางการเมืองของ นายวิรัตน์ฯ ลงได้ระดับหนึ่ง แต่หากพิจารณาต่อไปอย่างลึกซึ้งแล้ว ก็จะพบว่า มีสมาชิกสภาเทศบาลสังกัดกลุ่มสมุห์อาจบางท่านไม่พึงพอใจนายองอาจฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งตั้งนางอุ้มทองฯ ให้ดำรงตำแหน่งเทศมนตรี โดยเห็นว่าไม่เหมาะสม หรืออาจกล่าวได้ว่า มีสมาชิกสภาเทศบาลสังกัดกลุ่มสมุห์อาจบางท่านต้องการที่จะดำรงตำแหน่งเทศมนตรี

¹² สัมภาษณ์นายทวย เศรษฐวานิช, อดีตประธานสภาเทศบาลเมืองอุทัยธานี, 26 มิถุนายน 2533.

¹³ สัมภาษณ์นายวิรัตน์ฯ ส่วนศิลป์พงศ์, อดีตประธานสภาเทศบาลและเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุทัยธานี, 5 กรกฎาคม 2533.

¹⁴ สัมภาษณ์นายจำรัส อินอ่อน, อดีตสมาชิกสภาเทศบาล และเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุทัยธานี, 29 มิถุนายน 2533.

แทนตำแหน่งที่ว่างลง แต่กลับไม่ได้รับเลือกนั่นเอง¹⁵ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มสมุห์ออาจ เช่นนี้ ย่อมไม่เป็นผลดีต่อนายของออาจแน่นอน เพราะถ้าพิจารณาคะแนนเสียงในสภาเทศบาล ก็ จะพบว่า กลุ่มฝ่ายค้านเริ่มมีคะแนนเสียงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากเดิมที่เคยมีเพียง 6 คะแนน เสียง กลับกลายเป็น 8 คะแนนเสียง (จากกลุ่มเสียงใหม่ 5 เสียง ที่พัฒนา 1 เสียง นางบังอรฯ 1 เสียง และนายวิวิศศักดิ์ 1 เสียง) ประกอบกับขณะนั้นเป็นช่วงที่จะมีการเสนอร่าง เทศบัญญัติงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2528 เข้าสู่สภาเทศบาล เพื่อพิจารณาและลงมติเพื่อรับหรือ ไม่รับหลักการ ดังนั้นสถานการณ์ความอยู่รอดของ นายของออาจ จึงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างล่อแหลมเป็น อย่างยิ่ง

นายวิวิศศักดิ์ เมื่อลาออกจากการเป็นเทศมนตรีแล้วได้เข้าร่วมกับฝ่ายค้าน¹⁶ ซึ่งขณะนั้น ประกอบไปด้วย นายวุฒิไกร เหลืองบริบูรณ์ นายถวัลย์ วัฒนภาส นายเกษม พรพิบูลย์ นาย เฉลิมชัย พัฒนาการ นายวิเชียร วิทวัสการเวช นายประพจน์ พัวพัฒนากุล และนางบังอร พงษ์ สาลี รวมทั้งสิ้น 8 ท่าน ดำเนินการเพื่อให้สภาเทศบาลไม่รับหลักการแห่งร่าง เทศบัญญัติงบประมาณ ประจำปี พ.ศ. 2528 ความเคลื่อนไหวของฝ่ายค้านก็โดยการใช้อุดหนุนของกลุ่มสมุห์ออาจ เกี่ยว กับกรณีความไม่พึงพอใจต่อการแต่งตั้งตำแหน่งเทศมนตรีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และสามารถได้ คะแนนเสียงมาเป็นฝ่ายของตนเพิ่มขึ้นอีก 2 เสียง คือ นายจำรัส บางสมบุญ และ นายจำรัส อินอ่อน¹⁷ ซึ่งทำให้ฝ่ายค้านมีคะแนนเสียงถึง 10 เสียง เกินกึ่งหนึ่งของสภาเทศบาล โดยทันที เรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่นายของออาจ ไม่คาดคิดมาก่อน

เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2527 มีการประชุมสภาเทศบาลสมัยวิสามัญ (สมัยที่ 1) ประจำปี พ.ศ. 2527 เพื่อพิจารณาร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2528 ผลจากการ พิจารณาในครั้งนั้น ปรากฏว่า สภาเทศบาลมีมติไม่รับหลักการแห่งร่าง เทศบัญญัติงบประมาณประจำ ปี พ.ศ. 2528 ด้วยคะแนน 10:7 เสียง¹⁸ และจังหวัดอุทัยธานีโดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี ได้พิจารณาเห็นชอบด้วยกับสภาเทศบาลไม่รับหลักการแห่งร่าง เทศบัญญัติงบประมาณนั้น เมื่อเป็น

¹⁵ สัมภาษณ์นายจำรัส อินอ่อน, 29 มิถุนายน 2533.

¹⁶ สัมภาษณ์นายวิวิศศักดิ์ ส่วนศิลป์พงศ์, 5 กรกฎาคม 2533.

¹⁷ สัมภาษณ์นายจำรัส อินอ่อน เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2533.

¹⁸ สภาเทศบาลเมืองอุทัยธานี, "รายงานการประชุมสภาเทศบาลเมืองอุทัยธานี สมัย วิสามัญ (สมัยที่สอง) ประจำปี 2527," 25 กันยายน 2527, หน้า 22 (เอกสารอัดสำเนา).

ดังนี้ ตามมาตรา 45(2) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ทำให้คณะเทศมนตรีชุดของ นายองอาจ สุตะเขตร์ ทั้งคณะต้องลาออกจากตำแหน่งทันที

ตามมาตรา 45 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เมื่อคณะเทศมนตรี นั้นจากตำแหน่งด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม จะต้องมีการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีชั่วคราวขึ้น จนกว่าจะ มีการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีชุดใหม่ โดยจะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีชุดใหม่ภายในเก้า สิบวัน นับแต่คณะเทศมนตรีชุดเดิมต้องออกจากตำแหน่ง ในวันที่ 30 ตุลาคม 2527 ผู้ว่าราชการ จังหวัดอุทัยธานี ในขณะที่จึงแต่งตั้งให้ นายปรีชา ศิริครินทร์ ปลัดจังหวัดอุทัยธานี (ตำแหน่งขณะ นั้น) เป็นนายกเทศมนตรี พ.ต.อ. เชวง ศรีทอง ผู้กำกับการตำรวจภูธร จังหวัดอุทัยธานี (ตำแหน่งขณะนั้น) และ ร.อ. จำลอง โอบีร นายอำเภอเมืองอุทัยธานี (ตำแหน่งขณะนั้น) เป็นเทศมนตรี จนกระทั่งมีการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีชุดใหม่ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2528 โดยมี นายวุฒิไกร เหลืองบริบูรณ์ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี นายจำรัส บางสมบูรณ์ และนายจำรัส อินอ่อน ดำรงตำแหน่งเทศมนตรี คณะเทศมนตรีชุดนี้จะดำรงตำแหน่งครบวาระในวันที่ 7 มิถุนายน 2528 และจะทำหน้าที่เป็นคณะเทศมนตรีรักษาการ จนกระทั่งถึงวันที่ 28 กรกฎาคม 2528 ซึ่งเป็นวันที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลชุดใหม่

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า นายวิรัชศักดิ์ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อสถานการณ์ทางการเมืองของเทศบาลเมืองอุทัยธานีมากพอสมควร โดยเฉพาะหลังจากการลาออกจากตำแหน่งเทศมนตรี และเข้าร่วมกับกลุ่มการเมืองฝ่ายค้าน ล้มร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2528 ของนายองอาจฯ แล้วได้เป็นผู้จุดชนวนความคิดที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงผู้กุมอำนาจทางการเมืองของท้องถิ่นชุดรุ่นใหม่ หรือคนหนุ่มที่เป็นพ่อค้า นักธุรกิจ ในเทศบาลเมืองอุทัยธานี โดยพิจารณาในกลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมที่มีการรวมตัวกันอยู่เป็นทางการอยู่แล้ว เช่น กลุ่ม เสกสรร กลุ่มรวมมิตร กลุ่มมิตรสัมพันธ์ ชมรมบ้านเหนือ ฯลฯ กลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมเหล่านี้ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นพ่อค้า นักธุรกิจ และประชาชน ที่มารวมตัวกันเพื่อพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลืองานด้านสาธารณกุศลต่างๆ มากกว่าที่จะมีบทบาทในทางการเมืองของท้องถิ่น ในช่วงเวลานั้น กลุ่มเสกสรร ดูเหมือนว่าจะเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกรวมตัวกันกว้างขวาง กว่ากลุ่มอื่นๆ ประกอบกับ นายวิรัชศักดิ์ นายวุฒิไกรฯ นายรังษีฯ ต่างก็เป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าว แนวความคิดที่จะใช้กลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมเป็นฐานในการต่อสู้ทางการเมืองของนายวิรัชศักดิ์ จึงเป็นไปได้โดยอาศัยกลุ่มเสกสรรนั่นเอง

แผนการที่นายวิรัตน์ฯ วางเอาไว้พอสรุปได้ 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ¹⁹

1) การเข้าร่วมกับกลุ่มฝ่ายค้าน เพื่อล้มร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2528 ที่เสนอโดยนายองอาจ สุตะเขตร์ นายกเทศมนตรี โดยเล็งเห็นผล 2 ประการ คือ ประการแรก ด้วยนายวิรัตน์ฯ ไม่พึงพอใจการบริหารงานของนายองอาจฯ จากความพยายามที่จะลดบทบาททางการเมืองของตนเอง

ประการที่สอง เพื่อแผนการในขั้นต่อไปที่ต้องการให้บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มตน เข้าไปดำรงตำแหน่งในคณะเทศมนตรี เพื่อสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้งที่กำลังจะเกิดขึ้น ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2528

2) การเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองของท้องถิ่น และการบริหารกิจการของเทศบาล โดยความต้องการบรรจุบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มตน เข้าดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี และเทศมนตรีแทนคณะเทศมนตรีชุดเดิมที่ลาออกไป ผลที่คาดการณ์เอาไว้ก็คือ คณะเทศมนตรีที่เป็นสมาชิกของกลุ่มของตนจะกลายเป็นคณะเทศมนตรีรักษาการ จนกระทั่งถึงการเลือกตั้ง ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2528 ด้วย ซึ่งจะสามารถทำให้กลุ่มของตนมีความได้เปรียบในการเลือกตั้ง

3) การตั้งกลุ่มทางการเมืองขึ้นเพื่อลงสมัครเข้ารับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มีสมาชิกทั้งสิ้น 18 ท่าน โดยมีการพิจารณาเลือกสรรบุคคลเข้าร่วมกลุ่มอย่างดีที่สุด โดยมีความหวังไว้ว่า กลุ่มจะต้องได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทั้งหมด 18 ท่าน

4) การสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้ง โดยอาศัยการได้เป็นฝ่ายบริหารเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น การสร้างความสัมพันธ์เป็นอันดีต่อเจ้าพนักงานเทศบาล ที่เป็นข้าราชการประจำ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง และการเพิ่มฐานคะแนนเสียงให้แก่กลุ่ม โดยการโยกย้ายบุคคลนอกเขตเลือกตั้งเข้ามาในเขตเทศบาล เพื่อให้มีสิทธิในการเลือกตั้ง

การดำเนินงานตามแผนการที่วางเอาไว้ของนายวิรัตน์ฯ กับผู้ร่วมงานบางท่าน เช่น นายวุฒิไกรฯ นายเฉลิมชัยฯ นายถวัลย์ฯ ค่อนข้างได้ผลสำเร็จตรงตามที่คาดการณ์เอาไว้ เริ่มตั้งแต่การล้มร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2528 ได้สำเร็จ กลุ่มฝ่ายค้านที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินงานตามแผนการดังกล่าว รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน ได้แก่ นายวุฒิไกรฯ นายเฉลิมชัยฯ นายวิเชียรฯ นายถวัลย์ฯ นายเกษมฯ นายประพจน์ฯ นายวิรัตน์ฯ นายจำรัส(บ) นายจำรัส(อ)

¹⁹สัมภาษณ์นายวิรัตน์ฯ สวนศิลป์วงศ์, 5 กรกฎาคม 2533.

และนางบังอรฯ ซึ่งปรากฏว่า เมื่อรวมตัวกันแล้วเป็นฝ่ายที่มีเสียงข้างมากในสภาเทศบาล มีหน้าที่ที่จะต้องจัดตั้งคณะเทศมนตรี เพื่อบริหารกิจการของเทศบาลต่อไป ในขั้นแรกที่ประชุมเห็นควรให้ นายถวัลย์ วัฒนภาส ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และเห็นควรให้ นายวุฒิไกร เหลืองบริบูรณ์ และนายวิรัตน์ สอนศิลป์พงศ์ ดำรงตำแหน่งเทศมนตรี²⁰ แต่ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงให้นายวุฒิไกรฯ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีแทน โดยมีนายจำรัส บางสมบุญ และนายจำรัส อินอ่อน เป็นเทศมนตรี ส่วนนายวิรัตน์ฯ นั้นเป็นประธานสภาเทศบาล อย่างไรก็ตามได้มีการตกลงกันว่า ภายหลังจากเลือกตั้ง หากกลุ่มได้รับเลือกเข้าไปทำหน้าที่ในสภาเทศบาลทั้งหมด 18 ท่าน ตามที่คาดการณ์เอาไว้ คณะเทศมนตรีจะต้องเป็นชุดที่ได้มีการตกลงเห็นควรกันในคราวแรก แต่ก็เพียงข้อตกลงที่มีลักษณะเป็น "สัญญาสภาพบุรุษ"²¹ เท่านั้น

กลุ่มทางการเมืองที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามแผนการนี้ ประกอบไปด้วยสมาชิกเริ่มแรก 10 ท่าน ที่รวมตัวกันมาตั้งแต่ในสภาเทศบาล และมีการเลือกสรรสมาชิกท่านอื่นๆ เข้ามาเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากพ่อค้าหรือคหบดีที่เป็นบุคคลที่มีประชาชนในท้องถิ่นให้ความเชื่อถือ และพิจารณาจากข้าราชการเกษียณอายุราชการ ที่เป็นที่เคารพนับถือจากประชาชนโดยทั่วไป การดำเนินงานตามแผนการในขั้นนี้ได้กระทำไปพร้อมๆ กับการสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้งประการต่างๆ เช่น การวิ่งเต้นขอย้ายปลัดเทศบาล ซึ่งมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีกับกลุ่มมาดำรงตำแหน่ง²² การอบรมเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งให้สามารถสร้างผลดีแก่กลุ่ม ตลอดจนการโยกย้ายบุคคลจากท้องถิ่นอื่น เข้ามาในเขตเทศบาล เพื่อให้มีสิทธิเลือกตั้งและลงคะแนนให้แก่กลุ่มของตน จนกระทั่งแน่ใจได้ว่า กลุ่มของตนสามารถเอาชนะการเลือกตั้งได้อย่างแน่นอน

ถ้าพิจารณาจากการดำเนินงานตามแผนการดังกล่าวนี้ ก็จะพบว่ามีข้อสังเกตที่น่าสนใจ 2 ประการด้วยกัน คือ

1) ไม่มีการกำหนดลงไปอย่างชัดเจนว่า ใครคือบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในกลุ่ม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ายังไม่ทราบอย่างแน่ชัดว่า ใครคือหัวหน้าของกลุ่ม เพียงแต่กลุ่มเคลื่อนไหวได้โดยมีนายวิรัตน์ฯ เป็นผู้วางแผน ขณะเดียวกัน มีนายวุฒิไกรฯ เป็นผู้ดำเนินงานของกลุ่มให้เป็นไปตามแผนการดังกล่าว ช่วงระยะเวลาประมาณ 3-4 เดือนที่ดำเนินการอยู่นั้น อาจกล่าวได้ว่า

²⁰ สัมภาษณ์นายวิรัตน์ สอนศิลป์พงศ์, 25 กรกฎาคม 2533.

²¹ สัมภาษณ์นายวิรัตน์ สอนศิลป์พงศ์, 25 กรกฎาคม 2533.

²² สัมภาษณ์นายวิรัตน์ สอนศิลป์พงศ์, 25 กรกฎาคม 2533.

สมาชิกของกลุ่มยังไม่ทราบด้วยซ้ำว่า ใครคือหัวหน้ากลุ่มที่แท้จริง แต่ถ้าหากพิจารณาถึงการจัดตั้ง คณะเทศมนตรีภายหลังล้มร่างเทศบัญญัติฯ แล้ว ก็จะพบว่า นายวุฒิไกรฯ ก่อนข้างที่จะมีบทบาทสูง มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะความสามารถเข้าไปดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ทั้งๆ ที่ไม่ได้เป็นไปตามข้อตกลงของกลุ่ม ในขณะที่นายวิรัตน์ฯ ต้องดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาล

2) แผนการณ์ของกลุ่มได้ดำเนินไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ จนถึงกับมั่นใจได้ว่า ต้องชนะการเลือกตั้งอย่างแน่นอน ดังนั้นแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกภายในกลุ่ม ก็ไม่มีผล เสียต่อกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนการณ์ของกลุ่มที่สร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้ง ได้ ดำเนินไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ที่กล่าวข้อสังเกต 2 ประการข้างต้นนั้น ก็เพื่อที่จะสรุปผลของการดำเนินงานของกลุ่ม ทางการเมืองต่อไปว่า แท้ที่จริงแล้ว กลุ่มทางการเมืองที่ดำเนินงานทางการเมืองมาโดยตลอดนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลผู้เป็นสมาชิกภายในกลุ่มอีกคณะหนึ่งก่อนหน้าที่จะมีการลงสมัครเข้ารับ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งแกนนำคนสำคัญของกลุ่ม คือ นายวิรัตน์ฯ นายเกษมฯ และนางบังอรฯ ถูกตัดออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมืองดังกล่าว ด้วยเหตุผล ส่วนตัวของนายวุฒิไกรฯ เท่านั้น ไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่าเพราะอะไร แต่อาจเป็นเพราะ ความไม่ไว้วางใจของนายวุฒิไกรฯ ที่มีต่อนายวิรัตน์ฯ ในเรื่องของบทบาทภายในกลุ่มในอนาคตก็ เป็นได้²³ การกระทำของนายวุฒิไกรฯ มีลักษณะคล้ายกับเป็นการยึดอำนาจภายในกลุ่มทางการเมือง แต่ไม่เกิดปฏิกิริยาของสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ เนื่องจากช่องว่างที่เคยได้กล่าวมาแล้วว่า แท้ที่จริง แล้วสมาชิกภายในกลุ่มแทบทุกคนยังไม่ทราบเลยว่า ใครคือหัวหน้ากลุ่มที่แท้จริงนั่นเอง ขณะเดียวกันกลุ่มก็สามารถดำเนินการทางการเมืองต่อเนื่องต่อไปได้ เพราะการดำเนินงานตามแผนการณ์ ที่วางไว้สำเร็จลุล่วงด้วยดีแล้ว นายวุฒิไกรฯ จึงมีฐานะเป็นหัวหน้าของกลุ่มได้อย่างแท้จริง กลุ่มทางการเมืองดังกล่าว มีชื่อว่า "กลุ่มวุฒิไกร-รังษี"

สำหรับ นายวิรัตน์ฯ นั้น ได้จัดตั้งกลุ่มทางการเมืองขึ้นใหม่ มีชื่อว่า "กลุ่มพัฒนาอุทัย" ลงสมัครเข้ารับการเลือกตั้งด้วย แต่ไม่มีสมาชิกคนใดเลยของกลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้ง

กลุ่มวุฒิไกร-รังษีเป็นกลุ่มทางการเมืองที่เข้าไปมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นเทศบาล เมืองอุทัยธานีมาโดยตลอด ภายหลังจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2528 จนกระทั่งถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2533 อันเป็นวันที่นายวุฒิไกรฯ หัวหน้ากลุ่มเสียชีวิตลงจากการถูกลอบสังหาร

²³ สัมภาษณ์นายจำรัส อินอ่อน, 29 มิถุนายน 2533.

กลุ่มวุฒิไกร-รังษีแท้ที่จริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า มีรากฐานดั้งเดิมมาจากกลุ่มเสียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มฝ่ายค้านในสภาเทศบาลชุดก่อนหน้านั้นผสมผสานเข้ากับสมาชิกที่ได้รับการเลือกสรรเข้ามาใหม่ผ่านระบบการเลือกสรรอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกลุ่มเสกสรรอันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของท้องถิ่นที่มีส่วนในการจัดตั้ง กลุ่มวุฒิไกร-รังษี ขึ้นมาด้วย หากมองลักษณะการเกิดกลุ่มทางการเมืองแล้วก็จะพบว่า กลุ่มวุฒิไกร-รังษี เป็นกลุ่มทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากสภาเทศบาลโดยการรวมตัวกันของฝ่ายค้านในสภาเทศบาลชุดเดิมนั่นเอง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อ 28 กรกฎาคม 2528

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมื่อ 28 กรกฎาคม 2528 นั้น มีกลุ่มทางการเมืองที่ส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง 3 กลุ่มด้วยกัน และมีผู้สมัครอิสระอีก 3 ท่าน ดังต่อไปนี้²⁴

กลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ กลุ่มวุฒิไกร-รังษี มีสมาชิก 18 ท่าน คือ

1. นายวุฒิไกร เหลืองบริบูรณ์
2. นายเฉลิมชัย พัฒนาการณ์
3. นายวิเชียร วิทวัสการเวช
4. นายศุภชัย เรืองมงคล
5. นายสำเริง จรบบุรี
6. พ.ต.อ. (พิเศษ) ผ่อง ปิ่นสุข
7. นายนรินทร์ วัฒนภาส
8. จ.ส.ต. พัด อินทสิงห์
9. นายวิเชียร สุระดม
10. นายสุวัฒน์ ตัมตวิมงคล
11. นายถวัลย์ วัฒนภาส
12. นายจำรัส อินอ่อน
13. นายจำรัส บางสมบูรณ์

²⁴ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลประจำปี พ.ศ. 2528 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, 2529), หน้า 479.

14. นายณรงค์ ตำนานิช
15. นายเกษม แผ้ววัฒนากุล
16. นายประพนธ์ พิวพัฒน์กุล
17. นายจำนง บางสมบุญ
18. นายรังษี อุกยาพันธ์

กลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มสมุทรอาจ มีสมาชิก 18 ท่าน คือ

1. นายองอาจ สุตตะเขตร์
2. นายสมโภชน์ กิจสุวรรณ
3. นายสมพงษ์ เกียรติเฝ้า
4. นางอุ๋ทอง วัฒนวิทย์กิจ
5. นายสุวิทย์ ชุม โภภณต์
6. นายสมพิศ พันราตรี
7. นายฉัตร รักสัตย์
8. นายประจวบ เปรมจิตต์
9. นายอำนาจ ภูทธิบุญ
10. นายภาสกร ญาณสุธี
11. นายสุดใจ สุราษฎร์
12. นายสมชาย วิริยะวัฒนา
13. นายสุรินทร์ สำเภาทอง
14. นายสมควร เรืองวงษ์
15. นายพิศวง นิระ
16. ร.ต.ต. ชูชาติ สอาด
17. นายสว่าง กมลมาลย์
18. นายมาดิษฐ์ ยุกตะนันท์

กลุ่มที่สาม ได้แก่ กลุ่มพัฒนาอุทัย มีสมาชิก 18 ท่าน คือ

1. นายวิรัตน์ ส่วนศิลป์พงศ์
2. นายเกษม พรนิบูลย์
3. นายนิสิต จตุรภัทร์

4. นายน้อม วัฒนชัย
5. นายสิงห์ชัย กาญจ โฆษาส
6. นางสาวสุรีย์ อาสิงสมาพันธ์
7. นายสอาด อาตยากุล
8. นายจรรยา วงศ์กาญจนา
9. ร.ต.ต.มังกร บรรทัด
10. นายสุรศักดิ์ ตั้งศรีรัตน์
11. นางสาวเดือน ปาลวัฒน์วิไชย
12. นายสมศักดิ์ จินตามัง
13. นายประจวบ จิตต์ภาค
14. นางวงศ์ จตุรภัทร์
15. นายศักดิ์ชัย วราสวัสดิ์
16. นายสำเร็จ อินทรโลหิต
17. นายปรีชา ปาลวัฒน์วิไชย
18. นางบังอร พงษ์สาลี

และผู้สมัครในนามอิสระ มี 3 ท่าน คือ

1. นายเจลา วัฒนพานิช
2. นายอุดม สุรภาพุฑ์
3. นายสมบูรณ์ กิจสุวรรณ

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นการเลือกตั้งที่ค่อนข้างสร้างความตื่นตัวในทางการเมืองให้แก่ทั้งประชาชน และตัวผู้สมัครเองเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะจะเป็นนิมิตหมายการตัดสินใจของประชาชนว่าระหว่าง กลุ่มวุฒิกโร-รังษี ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารอยู่ในขณะนั้น กับกลุ่มสมุห์อาจ ซึ่งเคยเป็นฝ่ายบริหารมาก่อนเช่นกัน ประชาชนจะเลือกฝ่ายใด ในขณะที่กลุ่มพัฒนาอุทัยฯ ซึ่งนำโดยนายวิรัตน์ได้พยายาม ใช้ยุทธวิธีในการหาเสียงทุกรูปแบบมาใช้ เป็นผลทำให้ทุกกลุ่มต้องคิดค้นหาวิธีมาต่อสู้กันทุกรูปแบบเช่นเดียวกัน สมาชิกของแต่ละกลุ่มต้องทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจกับการหาเสียงตลอดเวลา เพราะในขณะนั้นไม่มีใครคาดคิดว่า ผลการเลือกตั้งจะลงเอยในรูปใด เพียงแต่คาดการณ์กันว่า คงไม่มีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะได้รับเลือกตั้งเข้าไปทั้งหมด เพราะฉะนั้นการหาเสียงของผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งจึงมีความเข้มข้น และรุนแรงกว่าครั้งใดๆ ที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม ผลของการเลือกตั้งในครั้งนี้ ปรากฏว่า สมาชิกสภาเทศบาลที่ชนะการเลือกตั้งทั้ง 18 ท่าน ต่างก็เป็นสมาชิกของกลุ่มวุฒิไกร-รังษีทั้งสิ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า สมาชิกเกินครึ่งหนึ่งเป็นผู้ที่เพิ่งเคยได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก กล่าวคือ มีผู้ที่เคยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมาก่อน 8 ท่าน คือ นายวุฒิไกรฯ นายเฉลิมชัยฯ นายวิเชียรฯ นายถวัลย์ฯ นายประพจน์ฯ นายจำรัส(บ) นายจำรัส(อ) และจ.ส.ต.พัด อินทสิงห์ ส่วนอีก 10 ท่านนั้น เพิ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเป็นครั้งแรกทั้งสิ้น

การบริหารงานของคณะเทศมนตรีที่มีนายองอาจฯ เป็นนายกเทศมนตรีนั้น เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนอย่างมาก ว่ามิได้มุ่งพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุดหน้าไปแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างไปจากคณะเทศมนตรีที่มีนายวุฒิไกรฯ เป็นนายกเทศมนตรี ซึ่งแม้เป็นช่วงระยะเวลาอันสั้น กล่าวคือ ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2528 ก่อนการเลือกตั้งนั้น กลับมีผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของประชาชนมากกว่า ซึ่งส่งผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลในครั้งนี้ กลุ่มวุฒิไกร-รังษี ชนะการเลือกตั้งประการหนึ่ง ในขณะที่ข้อได้เปรียบอื่น ๆ ของกลุ่มวุฒิไกร-รังษี ยังคงมีอีกหลายประการ เช่น การดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารของเทศบาล การเลือกสรรบุคคลเข้ารับการเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ถึงต่อไป